אש קודש — בשלח

אז ישיר משה ובנ"י וכו' ויאמרו לאמור. דהנה איתא בספה"ק ק"ל על רש"י ישיר ע"ש מחשבה נאמרה שעלה על לבם לומר שירה ופי' הוא זצ"ל שעוד בהיותם במצרים היו בטוחים בד' שיושיעם ועלה אז על לבם את השירה שיאמרו בגאולתם עכ"ל הק', אבל כנראה מהפסוק לא רק שחשבו על השירה שיאמרו בגאולתם רק גם אז במצרים הודו ושבחו לד' כמשה"כ ויקדו וישתחוו, ואפשר בזה להבין רמז הפסוק ולא שמעו אל משה, מה הי' להם לשמוע, וכשאמר מש"ר לד' הן בנ"י לא שמעו אלי, כתיב וידבר וכו' ויצום אל בנ"י וכו' מה צווים, ורש"י פירש להנהיגם בנחת ולסבול אותם, והאם עד עתה לא הנהיגם בנחת ח"ו, ומה זו תשובה על דברי מש"ר הן בנ"י וכו'.

אמנם נודעת הגמרא (ברכות ז') מזמור לדוד קינה לדוד מבע"ל, אלא כשאמר לו ד' הנני מקים רעה מתוך ביתך אמר (אילו) שמא עבד וכו' סתם ברא חיים על אבא, וכן במזמור לאסף מקשה הגמרא (לפי התוס' קידושין ל"א) קינה לאסף מבע"ל, ונבין נא הא חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה [ברכות נ"ד] וצריך לקבולי בשמחה, ומה מקשה מזמור קינה מבע"ל, ועוד לפי תרוצה של הגמרא אמרו מזמור על הטובה שהיתה להם גם בצרתם, ובמזמורים עצמם נאמרו רק דברי הצרות.

אבל יכולין לקבל יסורים באהבה, ולהאמין שהכל מד', אבל גם לזמר אז, קשה, כי לזמר צריכים שמתוך נפשו ולבו יזמר מעצמו, ואפילו הנביא שאחד מתנאיו הי' שיהי' בשמחה גם בשעת יסורים כמ"ש בשעה"ק להרח"ו ז"ל, מ"מ כשרצה לעורר עליו שמחה יתירה כדי שתשרה הנבואה עליו אמר קחו לי מנגן, לכן צריכים איזה דבר טוב וישועה לשמח את לבו ואז ע"י שבא לשמחה מדבר הזה, יכול לזמר גם על היסורים לד', וזה שמקשה מזמור קינה מבע"ל, איך באמת הי' יכול גם לזמר, ומתרצת [הגמרא] שראה גם בזה נס מן השמים שהי' יכול להיות עוד יותר רע ח"ו, ושמח בזה עד שגם על הצרות הי' מזמר.

וזה כלל גדול לנו, שבכל היסורים שאין אז במה להתחזק אז צריכים להתחזק וגם לשמח עצמו בזה שהי' יכול להיות ח"ו עוד יותר רע, כמו בדוד ששמח על שהי' יכול להיות עבד וכו', אבל כשח"ו היסורים כ"כ מתרבים עד שכל האיש נופל ונשבר לרסיסים, ולא נשאר ממנו אישיות אשר יתחזק, קשה לשמח עצמו במחשבות כאלו וזה ולא שמעו אל משה.

כי בסוטה ל' ע"ב פליגי תנאי האיך אמרו ישראל השירה ר' נחמי' סבר ששרתה שכינה על ישראל ושכל ישראל כוונו יחד לומר השירה עם מש"ר, ור"ע ור"א בנו של ריה"ג ס"ל שרק מה שאמר משה ענו הם אחריו, ואלו ואלו דברי אלקים חיים, דבים ששרתה כ"כ השכינה עליהם עד שראתה שפחה וכו' אז יכלו הם בעצמם ג"כ לומר השירה אף שלא שמעו אותה ממש"ר, וכשפתח מש"ר את השירה גם הם אמרו עמו יחד, משא"כ כשהיו עודם במצרים ורצו לומר שירות ותשבחות לד', שלא

היו במדרגה גדולה כזו, הוצרכו לשמוע ממש"ר ולענות אחריו, אבל כשהקשה פרעה את רוחו והכביד עולו ואמר תבן לא ינתן וכו' נפל כל כך רוחם עד שלא יכלו גם לשמוע ממשה ולאמור אחריו השירה ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה, לכן כשאמר מש"ר הן בנ"י לא שמעו אלי, השיבו ד' להנהיגם בנחת, היינו שרועי ישראל יפעלו במרום שההנהגה עם ישראל תהא מתוך נחת לא ח"ו ביסורים, ואז כבר ישמעו ויאמרו שירה.

והפסוק אומר ויצום אל בנ"י, כי האופן שישראל פועלים ישועות אצלו ית' היא ע"י תפילה, אבל כשח"ו צרה קרובה ואין עת להאריך בתפילה אז פועלים בגזרה, צדיק גוזר והקב"ה מקיים, וכן כשהוא ית' מדבר לישראל שיעוררו רחמים יש שמדבר אליהם בלשון בקשה כמ"ש בגמרא (ברכות ז') ישמעאל בני ברכני, איזה ברכה שיכבשו הרחמים את כעסו ויתנהג עם ישראל במדת הרחמים, אבל בעת צרה גדולה ויצום אל בה"י צוה בגזרה שיפעלו הנהגה של רחמים, ואז פסק השעבוד ושוב התחילו גם במצרים לאמור שירות ותשבחות לד', וכן להכין א"ע לשירה ולזמרה לכשיגאלם, וזה וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ד' במצרים, עוד במצרים ראו ישועת ד', אז ישיר ע"ש מחשבה, משה ובנ"י וכו', שפעלו גם על דורות הבאים לאמור, שייאמר מלב ונפש, עס זאל זיך זאגען שירה.